

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

**Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра психології та педагогіки**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної та
навчальної роботи

А.М. Мартиненко

«22» березня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З СУСПІЛЬНИМ ДОВКІЛЛЯМ»

(назва навчальної дисципліни)

підготовки **бакалавра**

(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності **012 «Дошкільна освіта»**

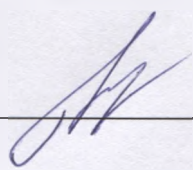
(код і назва спеціальності)

Полтава
2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта», складена відповідно до освітньої програми «Дошкільна освіта» 2023 року.

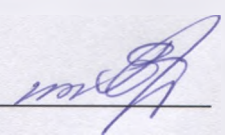
Розробник: Тур О.М. професор, професор кафедри психології та педагогіки, доктор педагогічних наук

Погоджено

Гарант освітньої програми Леся КЛЕВАКА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол від «27» серпня 2024 року № 1

В.о. завідувача кафедри психології та педагогіки

«27» серпня 2024 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету філології, психології та педагогіки

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Голова навчально-методичної комісії

 (Віктор ЧЕРНИШОВ)

«29» серпня 2024 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		форма навчання денна
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»	Вибіркова
Загальна кількість годин – 120		
Модулів – 1	Спеціальність 012«Дошкільна освіта»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		2
		Семестр
		3
		Лекції
Індивідуальне завдання – не передбачено	ступінь вищої освіти <u>бакалавр</u>	20 год.
		Практичні, семінарські
		22 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		78 год.
	Індивідуальна робота:	
		Вид контролю: диф.залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 42/78

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: узагальнити, систематизувати і актуалізувати знання студентів про особливості ознайомлення дітей з соціальним оточенням, розширити уявлення майбутніх вихователів про роль освітнього напрямку «Дитина в соціумі» у формуванні особистості дошкільника; допомогти здобувачам оволодіти формами і методами освітньої взаємодії з дошкільниками, навчати творчо застосовувати знання і способи діяльності, засвоєні під час вивчення дисциплін педагогічного циклу; розвивати уміння взаємодіяти з дітьми, творчість, активність, рефлексію; виховувати відданість дітям, повагу і любов до них.

Протягом опанування курсу студенти повинні набути таких **компетентностей**:

- ✓ Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
- ✓ Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ✓ Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ✓ Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).
- ✓ Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку
- ✓ Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).
- ✓ Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.
- ✓ Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.
- ✓ Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.
- ✓ Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.
- ✓ Здатність соціалізувати дітей дошкільного віку засобами творчої діяльності.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» ґрунтується на тісному взаємозв'язку з іншими навчальними курсами, зокрема, такими, як «Дошкільна педагогіка», «Педагогіка загальна та порівняльна», «Історія дошкільної педагогіки», «Загальна психологія», «Дитяча психологія», «Вступ до спеціальності (дошкільна освіта з деонтологією)», «Педагогіка гри».

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення вибіркової дисципліни студенти повинні сформувати такі програмні результати навчання (знання й уміння):

- ✓ Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

✓ Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

✓ Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

✓ Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням

✓ Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

✓ Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

✓ Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

✓ Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний поріг рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82-89	B	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені	Достатній , що забезпечує Здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.

			помилки, кількість яких є незначною.	
74-81	C	Добре	Здобувач загалом добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	Достатній, Конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.
64-73	D	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постановку стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	Середній, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60-63	E	Достатньо	Здобувач має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використання м основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни
35-59	FX	Незадовільно	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму	Низький, не забезпечує практичної

		з можливіст ю повторного складання екзамену/ заліку	навчальної дисципліни Здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт більшою мірою є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у Здобувача відсутні.	реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.
0-34	F	Незадові льно з обов'язков им повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі екзамену/заліку.	Незадовільний, Здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- диференційований залік;
- стандартизовані тести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- аналітичні звіти,
- реферати,
- есе;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Ознайомлення дітей із соціальним довкіллям

Тема 1. Поняття про освітню компоненту “Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям”. Вимоги програми з ознайомлення дітей з суспільним довкіллям для різних вікових груп ЗДО.

Гуманізація як один із пріоритетних напрямів розвитку суспільного життя в сучасних умовах. Мета та завдання курсу «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям». Об'єкт та предмет ознайомлення дітей із суспільним довкіллям. Основні категорії методики ознайомлення дітей з суспільним довкіллям. Основні базові поняття, з якими повинні бути ознайомлені діти дошкільного віку. Групи вмінь, які мають бути сформовані у дітей у процесі ознайомлення їх із соціальним довкіллям (інтелектуальні, комунікативні, практичні). Методологічні основи ознайомлення дітей з суспільним довкіллям. Поняття процесу соціалізації. Соціалізація як процес адаптації індивіда до навколишнього світу. Соціалізація як сукупність соціальних процесів, завдяки яким індивід засвоює і відтворює певну систему знань, норм і цінностей, що дозволяють функціонувати в якості повноправного члена суспільства. Соціалізація як процес розвитку людини у взаємодії з навколишнім світом. Соціальність як результат соціалізації. Чинники (мікро-, мезо-, макрочинники), які впливають на соціалізацію особистості. Принципи ознайомлення дітей з довкіллям: принцип інтеграції знань, принцип цілісності і системності, принцип діадичної взаємодії, принцип ізоморфізму, принцип урахування культурно-етнографічних особливостей краю, принцип єдності пізнавальних і виховних завдань, зв'язок із практичною діяльністю. Педагогічні умови навчально-виховної роботи. Взаємозв'язок ознайомлення дошкільників з довкіллям і

розвитком їхнього мовлення. Історія виникнення і розвитку проблеми залучення дітей до соціальної дійсності.

Базовий компонент дошкільної освіти. Чинні програми навчання, виховання і розвитку дітей у ЗДО, які деталізують зміст завдань, означені Державним стандартом дошкільної освіти. Завдання виховання та особливості роботи у перший рік життя дитини. Тематичний принцип ознайомлення дітей із соціальним довкіллям. Вік немовляти, який передбачає забезпечення можливості вправлятися у розрізненні в навколишньому предметному та соціальному середовищі знайомого й незнайомого. Показники компетентності дитини першого року життя у соціально-моральній сфері. Завдання з ознайомлення дітей із соціумом у ранньому віці (другий, третій роки життя). Показники компетентності дитини другого, третього року життя у соціально-моральній сфері. Завдання та зміст роботи в молодшій та середній групі (четвертий і п'ятий роки життя). Головні показники компетентності дитини молодшого дошкільного віку у соціально-моральній формі активності. Вимоги до роботи та результатів з ознайомлення дітей із соціальним довкіллям у старшій групі (шостий рік життя). Показники компетентності старшого дошкільника у соціально-моральній формі активності.

Зміст знань дітей про суспільне довкілля відповідно до сфер життєдіяльності. Сфера «Культура» (Я і моя Україна. Моє рідне довкілля – стежинки і вулиці рідного краю. Символи України. Державні та національні народні символи України. Правила дорожнього руху та пожежної безпеки. Праця дорослих. Свята і розваги. Образотворче мистецтво. Народнo-декоративне мистецтво та промисли). Сфера «Люди» (Основи суспільствознавства. Родовід. Сім'я, родина. Люди). Сфера «Я сам» (Моє "Я". Соціальне "Я").

Здійснення планування з ознайомлення дітей з суспільним довкіллям. Перспективний і календарний план як основні документи, що ведуться вихователями ЗДО. Принципи планування: послідовність у викладенні матеріалу, чіткість постановки завдань, відповідність форм роботи віковим та індивідуальним особливостям дошкільників, системність в роботі, різноманітність видів діяльності тощо.

Практичне заняття 1

Практичне заняття 2

Тема 2. Фактори соціалізації дитячої особистості. Форми, методи та засоби ознайомлення дітей з суспільним довкіллям

Знання як основа соціалізації дитячої особистості. Функції знань: інформативна, емоціогенна, регуляторна. Принципи відбору змісту знань для ознайомлення дітей з навколишнім світом (за Н.Виноградовою): інтеграції, педоцентризму, екологізації змісту знань, теоретизування змісту, культурологічний принцип. Діяльність як умова пізнання дітьми соціальної дійсності. Види діяльності дітей (за С. Козловою): діяльності, які дозволяють входити малюкові в соціальний світ в уявному плані (гра та образотворча діяльність); діяльності, які в реаліях життя вводять дитину в соціум (наочна діяльність, спостереження, праця, спілкування, навчання). Пізнання себе самого як важлива робота з соціалізації дошкільника. Ознайомлення дошкільників з органами чуттів та формування бережного ставлення до них. Ознайомлення дітей з тілом, його частинами, внутрішніми органами. Виховання співчутливості до людей-інвалідів. Пізнання дитиною своїх думок, почуттів, якостей, умінь, вчинків.

Поняття форми ознайомлення дітей з довкіллям. Заняття як основна форма ознайомлення дітей із соціальним довкіллям. Види занять щодо ознайомлення дітей з довкіллям за дидактичними цілями, за характером діяльності. Вимоги до проведення занять із ознайомлення дітей із довкіллям. Екскурсії, цільові прогулянки, бесіди, свята, розваги, ігри як форми роботи з дітьми щодо ознайомлення із соціальною дійсністю. Гра-стратегія як інтерактивна форма навчання дошкільників.

Метод навчання як спосіб упорядкованої, взаємопов'язаної діяльності вихователя та дітей, спрямованої на засвоєння вихованцями системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток. Прийоми навчання як окремі операції, розумові і практичні дії вихователя або дітей, які розкривають чи доповнюють метод. Класифікація методів

навчання: за джерелом знань (М. Верзилін), за логічною основою (С. Шаповаленко), за характером пізнавальної активності та самостійності дітей (І. Лернер, М. Скаткін), за дидактичним завданням (Г. Щукіна, І. Огородніков). Класифікація методів навчання за бінарною основою (М. Махмутов, А. Алексюк), за рівнем активності дітей (Є. Голант), на основі діяльнісного підходу (Ю. Бабанський). Функції методів навчання: спонукальна, освітня, розвивальна, виховна, контрольно-коригувальна. Класифікації методів ознайомлення дітей з суспільним довкіллям, яку запропонувала А. Богуш та Н. Гавриш: методи безпосереднього ознайомлення дітей із суспільним довкіллям (наочні, практичні, ігрові); методи опосередкованого ознайомлення дошкільників з довкіллям. Методи, що підвищують пізнавальну активність дітей: класифікація, моделювання та конструювання, повторення, логічні задачі. Методи, спрямовані на підвищення емоційної активності дітей при засвоєнні знань про соціальний світ. Методи і прийоми, що сприяють встановленню зв'язку між різними видами діяльності. Методи корекції і уточнення уявлень дітей про соціальний світ.

Загальна характеристика поняття «засіб». Групи засобів за критерієм контролю дорослого: засоби, які цілком контролюються дорослим, засоби, які дорослий частково може контролювати, засоби, якими дорослий не управляє. Середовище і його види як засіб ознайомлення дошкільників із суспільним довкіллям. Іграшка, її значення при введенні дитини у соціум. Праця, її різновиди в дошкільному віці. Засоби культури (усна народна творчість, література, музичне, образотворче, театральне мистецтво, народні ремесла, свята). Наочні засоби (реальні предмети, схеми, діаграми, малюнки, картини, репродукції, креслення, фотографії, карти, глобуси, ноти). Технічні засоби навчання: візуальні (сенсорна дошка, слайди, презентації, діафільми), аудіальні (радіо, CD-плеєр, диктофон), аудіовізуальні (телевізор, DVD), автоматичні (комп'ютер).

Практичне заняття 3

Практичне заняття 4

Тема 3. Компетентність дошкільника у сфері життєдіяльності “Я сам”. Сфери життєдіяльності дитини у соціальному довкіллі

Усвідомлення свого фізичного «Я» дитиною: *1. Фізичне самоусвідомлення* дошкільника за О.Кононко (Зовнішність. Тіло. Основні органи; Розвиток організму; Гігієна тіла. Гігієна праці; Розвиток рухової активності; Статева ідентифікація; Здоров'я і хвороба; Безпека життєдіяльності). *2. Психічна складова особистості* дошкільника: свідомість (Пізнавальна активність. Почуттєва активність. Вольова активність); самосвідомість (Власне ім'я. Самооцінка. Статева ідентифікація. Уявлення про теперішнє, минуле та майбутнє. Орієнтація у своїх правах та обов'язках). *3. Духовне здоров'я* дитини (Інтеграція в соціум. Спілкування та спільна діяльність. Розвиток відповідальності. Статус. Авторитет. Совість).

Ознайомлення дошкільників з предметним світом. Поняття «культура». Субсфера культури «Предметний світ» (світосприйняття – сенсорні еталони, знання, уявлення; власне діяльність – уміння застосовувати набуті знання). Два напрями навчання орієнтації дошкільника у предметному світі: ознайомлення з предметним довкіллям (житловим середовищем та предметним довкіллям за межами житла), предметно-практична діяльність людей. Гра як субсфера життєдіяльності дошкільника. Види ігрової діяльності: настільно-друковані, дидактичні, рухливі, творчі, театралізовані ігри, сюжетно-рольові та інші. Основні елементи, які характеризують сюжетно-рольову гру – сюжет, ігрова роль, правила гри, предмети та їх заміники, спілкування з партнерами по грі. Етапи розвитку гри. Ознайомлення дітей з різними видами мистецтв – образотворчим, музичним, театральним, літературним. Мета та завдання різних видів мистецтв. Послідовність навчально-виховної роботи в різних видах мистецької діяльності. Сфера життєдіяльності дошкільника «Люди». Вікові прояви соціальної компетентності старшого дошкільника.

Практичне заняття 5

Практичне заняття 6

Тема 4. Ознайомлення дітей з людською спільнотою. Особливості становлення взаємин дошкільників. Запобігання булінгу.

Соціально-громадянська компетентність старшого дошкільника як ціннісне ставлення до себе, до своїх прав та прав інших людей, наявність уявлень про правила і способи взаємодії з членами родини та іншими людьми, вміння дотримуватись цих правил в соціумі; ціннісне ставлення і вияв поваги до культури українського народу, традицій; до представників різних національностей. Людина, її місце серед інших на планеті Земля як центральна проблема ознайомлення дітей з суспільним довкіллям. Складові соціальної компетентності дошкільника – пізнавальний, емоційний, ціннісний, оцінний та поведінковий компоненти. Етапи роботи з формування уявлень дітей про людську спільноту, різні національності. Формування уявлень про будинок як про місце, в якому проживають люди. Знайомство дошкільників з поняттям «планета Земля». Формуванням у дітей планетарної і національної свідомості. Формування уявлень про різні країни, їх особливості та загальні риси. Ознайомлення з правами людей. Методика виховання ставлення дітей до дорослих. Поняття про рівні наближеності дорослих по відношенню до дітей. Перший рівень – сім'я, найближчі родичі, з якими дитина часто бачиться, спілкується, до яких звикла. Другий рівень – добре знайомі дітям люди, поруч з якими протікає їх життя (друзі сім'ї, вихователі в ЗДО). Третій рівень – знайомі люди, з якими контакт рідкий (далекі родичі). Види сприйняття дитиною дорослого: з особистісної сторони і з ділової. Правила знайомлення дітей з дорослими людьми. Характеристика людей за віком, статтю, національністю тощо. Формування у дитини перспектив майбутнього, якою вона буде колись, коли виросте, стане дорослою. Форми та методи ознайомлення дітей з працею дорослих, з різними професіями. Формування уявлень про відпочинок людей, завдання вихователя щодо цього напрямку. Формування уявлень про людину-творця, етапи роботи щодо цього напрямку. Ознайомлення дітей з винаходами людства. Спостереження як основний метод формування уявлень про людину-творця.

Сфери соціальних відносин дитини: «дитина–доросла людина», «дитина–дитина» Формування взаємин у дитячому колективі. Класифікація взаємин, що виникають під час спільної діяльності дітей: взаємини дружньої взаємодопомоги, взаємини партнерства, взаємини співіснування, сусідства. Форми організації спільної діяльності – спільно-взаємодіюча діяльність, сумісно-індивідуальна діяльність, сумісно-послідовна діяльність. Проблема міжособистісного спілкування, становлення моральних взаємин між дітьми. Протиріччя, що виникають у життєдіяльності дітей: між потребою в засвоєнні нових соціальних ролей та неправильному уявленні про них з боку дітей; між потребою в проявах активності та відсутністю відповідних нормативних моделей в уяві дитини щодо її реалізації; між потребою у самореалізації дитини і незнанням сфер, де вона може проявити себе; між потребою у самоствердженні в групі та недостатніми знаннями про те, як це можна зробити; між природною потребою бути захищеною й опікуваною та реальним становищем дитини. Можливі ситуації при спільній діяльності: змагання, кооперації, розриву. Розв'язання конфліктів при зіткненні інтересів дітей, умови нормативного вирішення конфлікту. Булінг як соціальне явище. Типові ознаки булінгу. Позиції дітей у взаєминах: егоїстична, конкурентна, гуманна. Саморегуляція як вища форма нормативної детермінації поведінки, що забезпечує самостійне і добровільне дотримання моральних норм. Емоційна децентрація як здатність індивіда сприймати і враховувати у своїй поведінці бажання, інтереси, стан іншого.

Практичне заняття 7

Практичне заняття 8

Тема 5. Виховання любові до Батьківщини і прилучення до народної культури. Економічне виховання дітей у взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї

Національне виховання як одне із пріоритетних у сучасному освітньому процесі дошкільця, його мета та завдання. Складники національного виховання – громадянське та патріотичне виховання. Патріотизм як моральна якість. Структура патріотизму. Основні напрями патріотичного виховання дітей дошкільного віку: сім'я, родина, родовід; рідний край, його краса та особливість; історія держави, державні та народні символи; явища суспільного життя; різні народи, країни, національності, людство. Аналіз підходів педагогів-класиків до

патріотичного виховання. Шляхи і методи виховання любові до Батьківщини. Традиційний підхід у вихованні почуття прихильності до Батьківщини. Прихильність до дитячого садка, діагностична методика на визначення ставлення дитини до ЗДО. Виховання прихильності до свого міста. Ознайомлення дітей з Україною, характерними рисами українців. Ознайомлення дітей з національною символікою. Види символіки: національна (герб, прапор, гімн), народна (вінок, рушник, вишиванка, ікона, коровай, верба і калина). Особливості (методи, форми та засоби) ознайомлення дітей з національними та народними символами нашого народу. Ознайомлення з народними традиціями та святами. Прилучення до традицій і звичаїв українського народу, до народної творчості як напрям патріотичного виховання.

Поняття «економіка» «економічна соціалізація», «економічна освіта», «економічна грамотність», «економічне мислення», «економічна культура», «економічна діяльність», «економічна компетентність». Економічне виховання дітей дошкільного віку як цілеспрямований процес надання дитині знань про економічне життя людей, уявлень про основні економічні поняття, формування сучасного економічного мислення, морально-економічних якостей особистості, виховання бережливого ставлення до сімейного та суспільного надбання, ціннісного ставлення до праці. Мета економічного виховання дітей. Законодавчі документи, що передбачають формування у дитини економічної компетентності. Базовий компонент дошкільної освіти, чинні програми. Характеристика варіативного освітнього напрямку «Дитина в соціумі. Соціально-фінансова грамотність». Інваріантний освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі». Економічна компетентність як інтегральна якість особистості, що проявляється у її загальній здатності до економічної діяльності, що ґрунтується на інтеграції економічних знань, умінь, навичок, ціннісних ставлень особистості, спрямованої на раціональне використання здобутків людства, природи, грошей, бережливе ставлення до особистих і суспільних надбань. Взаємодія ЗДО і сім'ї в процесі економічного виховання дітей. Методичні засади економічного виховання дітей у взаємодії ЗДО і сім'ї. Принципи економічного виховання дітей (суб'єктність, гуманізація, доступність, поступовість, системність та інші). Етапи економічного виховання дітей: збагачення словникового запасу і уявлень про економічне життя людей, сім'ї, суспільства; закріплення, уточнення, поглиблення, систематизацію отриманих економічних уявлень у трудовій, ігровій, пізнавальній діяльності; формування умінь застосовувати їх у самостійній і продуктивній діяльності; виховання ощадливості, діловитості, відповідальності, підприємливості. Педагогічні умови організації навчально-виховного процесу з економічного виховання в закладі дошкільної освіти. Традиційні та нетрадиційні методи економічного виховання дітей. Дидактичні та сюжетно-рольові ігри, спрямовані на економічне виховання дітей

Практичне заняття 9

Практичне заняття 10

Практичне заняття 11

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Ознайомлення дітей із соціальним довкіллям						
Тема 1. Поняття про освітню компоненту "Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям". Вимоги програми з ознайомлення дітей з суспільним довкіллям для різних вікових груп ЗДО.	24	4	4	-	-	16

Тема 2. Фактори соціалізації дитячої особистості. Форми, методи та засоби ознайомлення дітей з суспільним довкіллям	24	4	4	-	-	16
Тема 3. Компетентність дошкільника у сфері життєдіяльності “Я сам”. Сфери життєдіяльності дитини у соціальному довкіллі.	24	4	4	-	-	16
Тема 4. Ознайомлення дітей з людською спільнотою. Особливості становлення взаємин дошкільників. Запобігання булінгу.	24	4	4	-	-	16
Тема 5. Виховання любові до Батьківщини і прилучення до народної культури. Економічне виховання дітей у взаємодії закладу дошкільної освіти та сім’ї.	24	4	6	-	-	14
Усього годин	120	20	22		-	78

9. Питання для семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Семінарські заняття не передбачені	-

10. Питання для практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття про освітню компоненту “Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям”. 1. Дайте визначення поняття «середовище», розкрийте його типи. 2. Розкрийте поняття «соціальне довкілля». Висвітліть розвивальний потенціал соціального довкілля. 3. Перерахуйте виховні та пізнавальні завдання освітньої роботи ЗДО з ознайомлення дітей з суспільним довкіллям. 4. Перерахуйте фактори, які впливають на процес соціалізації дітей дошкільного віку.	2
2	Вимоги програми з ознайомлення дітей з суспільним довкіллям для різних вікових груп ЗДО. 1. . Вкажіть педагогічні умови, за яких ознайомлення дітей з суспільним довкіллям відбуватися ефективно. 2. Розкрийте основні підходи в суспільстві щодо ознайомлення дітей дошкільного віку з соціальним довкіллям, які історично мали місце. 3. Висвітліть основні соціальні знання, навички та уміння, якими повинен оволодіти дошкільник у різні вікові періоди. 4. Схарактеризуйте зміст роботи з ознайомлення з суспільним довкіллям у старшому дошкільному віці. 5. Висвітліть види планувань, які здійснює вихователь з ознайомлення з суспільним довкіллям	2

3	Фактори соціалізації дитячої особистості. 1. Які фактори впливають на соціалізацію дитини? 2. Назвіть функції знань. Чому ми говоримо про інформативність знань як про суб'єктивний показник? 3. В які види діяльності вступає дитина дошкільного віку? Яка з них має найбільший вплив на соціалізацію дитини? 4. У чому Ви вбачаєте навчально-розвивальний потенціал екскурсії як форми ознайомлення дітей з суспільним довкіллям?	2
4	Форми, методи та засоби ознайомлення дітей з суспільним довкіллям 1. Дайте визначення інтегрованого заняття. Розкрийте його специфіку у порівнянні з предметним заняттям. 2. Які види занять виокремлюють за дидактичними цілями? 3. Які класифікації методів ви знаєте? Чому існує така розмаїтість щодо класифікацій? Яка Вам найбільше імпонує? 4. Як класифікували методи ознайомлення дітей з довкіллям А. Богуш та Н. Гавриш? 5. Охарактеризуйте групу методів безпосереднього ознайомлення дітей з довкіллям.	2
5	Компетентність дошкільника у сфері життєдіяльності «Я сам». 1. Які субсфери містить сфера «Я сам»? Розкрийте складові кожної з них. 2. Проаналізуйте взаємозв'язок фізичного, духовного та психічного в дитячій особистості. 3. Яким чином у суспільному закладі освіти реалізується гендерне виховання дітей?	2
6	Сфери життєдіяльності дитини у соціальному довкіллі. 1. Якими знаннями, уміннями та навичками повинен оволодіти дошкільник щодо субсфери «Предметний світ»? 2. Яким чином гра впливає на соціалізацію дитини? 3. Яка послідовність роботи з дітьми щодо введення їх у світ мистецтва? 4. З якими видами мистецтва ознайомлюється дитина в ЗДО?	2
7	Ознайомлення дітей з людською спільнотою. 1. Розкрийте співвідношення понять «громадянське виховання», «патріотичне виховання», «національне виховання», покажіть їх взаємозв'язок. 2. Охарактеризуйте особливості патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Які завдання постають перед вихователем? 3. Який інструментарій використовує вихователі при ознайомленні з рідним містом, з країною? 4. З якими символами України ознайомлюємо дітей? Які методи роботи при цьому будуть дієвими? 5. Яку роль відіграє ознайомлення дітей з традиціями, звичаями, святами в патріотичному вихованні дітей?	2
8	Особливості становлення взаємин дошкільників. Запобігання булінгу.	2

	1. Розкрийте взаємозв'язок формування особистості дошкільника і місця у системі доступних йому людських відношень. 2. Охарактеризуйте класифікацію взаємин дітей у спільній діяльності за Ю. Приходько. 3. Які нормативні способи вирішення дитячого конфлікту пропонує користувати С. Якобсон? 4. Як Ви розумієте поняття «саморегуляція»? Яка її роль у здійсненні взаємодії?	
9	Виховання любові до Батьківщини і прилучення до народної культури. 1. Розкрийте співвідношення понять «громадянське виховання», «патріотичне виховання», «національне виховання», покажіть їх взаємозв'язок. 2. Охарактеризуйте особливості патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Які завдання постають перед вихователем? 3. Який інструментарій використовує вихователю при ознайомленні з рідним містом, з країною? 4. З якими символами України ознайомлюємо дітей? Які методи роботи при цьому будуть дієвими?	2
10	Ознайомлення дошкільників із звичаями та традиціями українського народу 1. Яку роль відіграє ознайомлення дітей з традиціями, звичаями, святами в патріотичному вихованні дітей? 2. Який зміст економічного виховання дітей дошкільного віку? 3. Обґрунтуйте необхідність тісного зв'язку з батьками для успішного здійснення економічного виховання дітей.	2
11	Економічне виховання дітей у взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї 1. Наведіть приклади цікавих форм і методів роботи з дітьми з економічного виховання. 2. Які нетрадиційні методи можна реалізувати в ЗДО з метою економічного виховання дітей? 3. Розкрийте педагогічні умови успішного економічного виховання дошкільників.	2
	Усього	22

11. Питання для лабораторних занять

№ з/п	Лабораторні роботи не передбачені	Кількість годин
-------	-----------------------------------	-----------------

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами (у тому числі електронними), працювати з науковими джерелами, складати конспекти, тези, плани, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;

- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- відвідування консультацій (згідно з графіком консультацій кафедри);
- підготовка до складання диференційованого заліку

Питання для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Гуманізація як один із пріоритетних напрямів розвитку суспільного життя в сучасних умовах.	2
2.	Основні базові поняття, з якими повинні бути ознайомлені діти дошкільного віку під час роботи вихователя щодо ознайомлення їх із суспільним довкіллям.	2
3.	Соціалізація як процес адаптації індивіда до навколишнього світу	2
4.	Основні принципи ознайомлення дітей дошкільного віку із суспільним довкіллям	2
5.	Взаємозв'язок ознайомлення дошкільників з довкіллям і розвитком їхнього мовлення.	2
6.	Вимоги до роботи та результатів з ознайомлення дітей із соціальним довкіллям	2
7.	Показники компетентності дошкільника у соціально-моральній формі активності	2
8.	Здійснення вихователем різних видів планування щодо ознайомлення дітей з суспільним довкіллям	2
9.	Знання як основа соціалізації дитячої особистості	2
10.	Діяльність як умова пізнання дітьми соціальної дійсності	2
11.	Пізнання себе самого як важлива робота з соціалізації дошкільника.	2
12.	Види занять щодо ознайомлення дітей з довкіллям за дидактичними цілями та за характером діяльності	2
13.	Класифікація методів навчання за бінарною основою (М. Махмутов, А. Алексюк), за рівнем активності дітей (Є. Голант), на основі діяльнісного підходу (Ю. Бабанський).	2
14.	Класифікація методів навчання: за джерелом знань (М. Верзилін), за логічною основою (С. Шаповаленко), за характером пізнавальної активності та самостійності дітей (І. Лернер, М. Скаткін), за дидактичним завданням (Г. Щукіна, І. Огородніков).	2
15.	Середовище і його види як засіб ознайомлення дошкільників із суспільним довкіллям.	2
16.	Праця як вид соціалізації та її різновиди в дошкільному віці.	2
17.	Субсфера культури «Предметний світ» в ознайомленні дошкільників з предметним світом	2
18.	Напрями навчання орієнтації дошкільника у предметному світі	2
19.	Гра як субсфера життєдіяльності дошкільника під час ознайомлення з предметним світом	2
20.	Ознайомлення дітей з різними видами мистецтв – образотворчим, музичним, театральним, літературним	2
21.	Послідовність навчально-виховної роботи в різних видах мистецької діяльності.	2
22.	Сфера життєдіяльності дошкільника «Люди».	2
23.	Вікові прояви соціальної компетентності дошкільника.	4
24.	Соціально-громадянська компетентність дошкільника, її характерні ознаки	2

25	Етапи роботи з формування уявлень дітей про людську спільноту, різні національності	2
26	Формуванням у дітей планетарної і національної свідомості	2
27	Формування у дитини перспектив майбутнього, якою вона буде колись, коли виросте, стане дорослою	2
28	Ознайомлення дітей з винаходами людства.	2
29	Протиріччя, що виникають у життєдіяльності дітей: між потребою в засвоєнні нових соціальних ролей та неправильному уявленні про них з боку дітей; між потребою в проявах активності та відсутністю відповідних нормативних моделей в уяві дитини щодо її реалізації; між потребою у самореалізації дитини і незнанням сфер, де вона може проявити себе; між потребою у самоствердженні в групі та недостатніми знаннями про те, як це можна зробити; між природною потребою бути захищеною й опікуваною та реальним становищем дитини	6
30	Національне виховання як одне із пріоритетних у сучасному освітньому процесі дошкілля	2
31	Патріотизм як моральна якість. Структура патріотизму.	2
32	Шляхи і методи виховання любові до Батьківщини	2
33	Прилучення до традицій і звичаїв українського народу, до народної творчості як напрям патріотичного виховання	2
34	Законодавчі документи, що передбачають формування у дитини економічної компетентності	2
35	Дидактичні та сюжетно-рольові ігри, спрямовані на економічне виховання дітей	4
	Усього	78

13 Індивідуальна робота

Індивідуальна робота не передбачена.

14. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні та наочні методи навчання використовуються під час лекцій, індивідуальних та групових консультацій.

Під час проведення лекцій та консультацій використовуються такі словесні методи як розповідь, пояснення, теоретичне та практичне моделювання, диспути, дискусії.

До числа наочних методів, які застосовуються при викладанні дисципліни, належать: ілюстрація, демонстрація, презентація, захист науково-дослідного проекту.

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєння студентами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань студентів під час практичних занять, оцінювання виконання студентами самостійної роботи, проведення і перевірки письмових контрольних робіт, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до відома студентів на першому занятті.

Модульний контроль є частиною поточного контролю і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Модульний контроль реалізується шляхом узагальнення результатів поточного контролю знань і проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування чи написання студентами

контрольних робіт), проводиться наприкінці кожного змістового модуля за рахунок аудиторних занять, під час групових консультацій або ж за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу студентів. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційованого заліку.

16. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни «Ознайомлення дітей з соціальним довкіллям» за видами робіт

Види робіт/контролю	Перелік тем										
	Тема 1. Поняття про освітню компоненту “Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям”. Вимоги програми з ознайомлення дітей з суспільним довкіллям для різних вікових груп ЗДО.		Тема 2. Фактори соціалізації дитячої особистості. Форми, методи та засоби ознайомлення дітей з суспільним довкіллям		Тема 3. Компетентність дошкільника у сфері життєдіяльності “Я сам”. Сфери життєдіяльності дитини у соціальному довкіллі.		Тема 4. Ознайомлення дітей з людською спільнотою. Особливості становлення взаємин дошкільників. Запобігання булінгу.		Тема 5. Виховання до любові до Батьківщини і прилучення до народної культури. Економічне виховання дітей у взаємодії закладу дошкільної освіти та сім’ї.		
	Практичне заняття										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Опитування	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Тестування	3		3		3		3		3		
Виконання практичних завдань	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Виконання завдань самостійної роботи	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Всього за темами	13		13		13		13		18		
Диференційований залік	30										
Всього за результатами вивчення навчальної дисципліни	100										

Шкала та критерії оцінювання відповіді за результатами опитування

Бали	Критерії оцінювання
2	Питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання. Студент вільно володіє науково-понятійним апаратом.
1	Механічне відтворення матеріалу з деякими помилками, неточності у використанні науково-понятійного апарату.
0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

Оцінювання тестування:

- кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів (наприклад, $0,3 \times 10 = 3$);

- правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала та критерії оцінювання виконання практичних завдань

Бали	Критерії оцінювання
1	Виконано завдання практичної роботи в повному обсязі, належним чином оформлено висновки, в яких відображено здатність до практичного застосування отриманих знань.
0,5	Виконано завдання практичної роботи із несуттєвими помилками або не в повному обсязі, оформлено висновки, які частково розкривають практичне завдання.
0	Не виконано практичну роботу або виконано із суттєвими помилками.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Бали	Критерії оцінювання
2	Виконання завдань самостійної роботи здійснене у повному обсязі, не містить помилок, що дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на високому рівні.
1	Виконання завдань самостійної роботи здійснене не у повному обсязі, містить несуттєві помилки, що дає можливість оцінити рівень формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти як достатній.
0	Завдання самостійної роботи не виконано та/або результати не відповідають поставленим завданням та/або завдання виконано із суттєвими помилками.

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами складання заліку

Завдання	Бали	Критерії оцінювання
Тестування	0-30	Кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($1 \times 30 = 30$), правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A – відмінно	5 – відмінно
82 – 89	B – дуже добре	4 – добре
74 – 81	C – добре	
64 – 73	D – задовільно	3 – задовільно
60 – 63	E – достатньо	
35 – 59	FX – незадовільно з можливістю повторного складання	2 – незадовільно
0 – 34	F – незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них:

– при семестровому контролі у вигляді диференційованого заліку на поточний контроль може бути відведено від 70 до 100 балів (для допуску до диференційованого заліку необхідно мати не менше 35 балів поточної успішності).

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються таким чином (розподіл орієнтовний):

- робота на практичних заняттях (відповіді на практичних, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних практичних занять) – до 70 балів;

- присутність на лекціях і практичних заняттях не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів, при тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Студент, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 35 балів), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

2. Підсумковий контроль Підсумковим контролем є диференційований залік. Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

17. Методичне забезпечення

1. Робоча програма з дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта» / Укл. О.М.Тур. Полтава, 2024 року. 21 с.

18. Рекомендована література

Базова

1. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Підручник для ВНЗ. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 408 с.

2. Богуш А.М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навч. посіб. Вид. 2-ге, допов. Київ: Слово, 2022. 303 с.

3. Виховання дошкільника в праці / З. Н. Борисова, Г. В. Беленька, М. А. Машовець та ін. Київ: Слово, 2020. 112 с.

4. Дитина у сучасному соціопросторі : навчальний посібник / Т.Піроженко, С.Ладивір, К.В. Карасьова [та ін.]. Київ-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2024. 272 с.

5. Дичківська І, Козлюк О., Кузьмук Л., Марчук Г. Соціальний розвиток дитини. Діти четвертого року життя. Київ: Генеза, 2017. 88 с.

6. Дичківська І, Козлюк О., Кузьмук Л., Поніманська Т. Соціальний розвиток дитини. Старший дошкільний вік. Київ: Генеза, 2023. 88 с.

7. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : моногр. / А. М. Богуш, Л. О. Варяниця, Н. В. Гавриш, С. М. Курінна, І. П. Печенко; Н.-д. центр з проб. соц. педагогіки та соц. Роботи АПН України, Луган. нац. пед. ун-т ім. Т.Шевченка. Луганськ : Альма-матер, 2016. 368 с.

8. Карпенко О. Безпека життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку : навчально-методичний посібник. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2016. 180 с.

9. Козлова С.А. Теорія і методика ознайомлення дошкільників з соціальною дійсністю: навч. посібник. Київ: Стилос, 2019. 160 с.

10. Кононко О.Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід). Київ: Стилос, 2020. 336 с.

11. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): Навч посібник для вищих навч. закладів. Київ : Освіта, 2008. 255с.
12. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. / О. Аксьонова, А.Аніщук, Л.Артемова [та ін.]. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 57 с.
13. Сухар В. Ознайомлення з соціально-предметним довкіллям. Молодший вік. Харків : Ранок, 2017. 176 с.
14. Robyn M. Gillies. Pedagogy: New Developments in the Learning Sciences. N.Y. : Nova Science Publishers, 2012. 531p.

Допоміжна

1. Алеко О. А. Проблема формування соціального досвіду дошкільників під впливом медіапростору // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2013. № 13(2). С. 88-93.
2. Беленька Г.В. Ознайомлення дошкільників зі складними явищами навколишнього світу: крок за кроком // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2013. №2 (51). С. 42-49.
3. Білан О.І. Ознайомлення з довкіллям. Молодший дошкільний вік. Методичний посібник. Львів: Ліга: Прес, 2016. 76 с.
4. Гавриш Н. В. Вплив мультфільмів на формування моральної свідомості дітей // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2013. № 13 (2). С. 103-110.
5. Коновальчук І.І. Умови соціалізації дітей дошкільного віку в сім'ї // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 85. С. 106 – 111.
6. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
7. Крутій К.А., Маковецька Н.В. Подорож у довкілля. Методичні рекомендації для батьків і педагогів щодо ознайомлення дітей дошкільного віку із довкіллям. Запоріжжя: ТОВ “ЛПІС ЛТД”, 2003. 136 с.
8. Максимова О.О. Виховання любові до Батьківщини у дітей дошкільного віку // Актуальні проблеми та перспективи дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі: зб. науково-метод. праць / за заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. Житомир: ФОП Левковець, 2019. С. 17 – 21.
9. Максимова О.О. Виховання міжособистісної толерантності у дітей засобами казок В.Сухомлинського // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : науковий журнал. Педагогічні науки. Житомир : Вид-во Житомирського держ. ун-ту імені І.Франка, 2017. Вип. 5 (91). С. 62 – 66.
10. Максимова О.О. Змістова структура толерантності дітей старшого дошкільного віку // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. праць. Випуск 52 / Редкол.: В.І.Шахов та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. С. 37 – 41
11. Максимова О.О. Фактори впливу на формування соціальної компетентності дитячої особистості // Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць / За заг. ред. В.Є.Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Завязун. Житомир: «Полісся», 2016. Ч.ІІІ. С.104 – 109
12. Максимова О.О. Формування соціальної компетентності дитини дошкільного віку як запорука її успішної адаптації до навчання в школі // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. Вип.20 (1-2016). Ч.2. Кам'янець-Подільський, 2016. С. 229 – 234.
13. Рогальська І.П. Соціалізація особистості у дошкільному дитинстві: сутність, специфіка, супровід: монографія . Київ : Міленіум, 2008. 400 с.

14. Федорова М. А. Особливості емоційного розвитку сучасних дітей в аспекті становлення міжособистісних взаємин / Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія «Педагогіка. Соціальна робота. 2020. Вип. 1 (46). С. 133-137.

19. Інформаційні ресурси

1. Дистанційна платформа МУДЛ : <https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=5822>
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція // <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/nakaz-33-bazovyy-komponent-doshk-osv.pdf>